

ЕФЕКТИ ВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРУ В РАМКАХ РЕГІОНУ

Басюк О.В., викладач кафедри регіональної економіки та екології
Одеський національний економічний університет, basikao@ukr.net

Для вибору критеріїв оцінки ефективності діяльності кластеру важливо розглянути види ефектів від його створення та функціонування. Кластер як стійке партнерство взаємозв'язаних підприємств, установ, організацій, окремих осіб має потенціал, який перевищує просту суму потенціалів окремих складових. Цей приріст виникає як результат співпраці і ефективного використання можливостей партнерів тривалий період, поєднання кооперації і конкуренції, тобто існує синергетичний ефект кластера. Кластерна політика впливає не лише на функціонування самих організацій, але і на той регіон, де розвивається кластер. Таким чином, ефекти від створення галузевого кластера пов'язані з синергетикою, що проявляється у дії його учасників:

- *Ефект масштабу.* Розвиток спеціалізації кластера сприяє розвитку всіх його учасників, результатом чого є збільшення обсягів виробництва кластера в цілому та зменшення витрат на одиницю продукції. В рамках кластеру зароджується в особі однієї з фірм інноваційне ядро, що стимулює виробництво нових видів продуктів та послуг.

- *Ефект охопту.* Він виникає при існуванні фактору виробництва, який може бути використаний одночасно для отримання декількох видів продукції. При кооперації учасників кластеру ефект охопту значно посилюється, оскільки виникає можливість використати такий багатофункціональний фактор на багатьох підприємствах при мінімальних транзакційних витратах, що пов'язані з його передачею.

- *Ефект зниження транзакційних витрат,* які розглядаються як витрати на організацію бізнесу, пошуку інформації, ведення переговорів, укладення та оформлення контрактів, забезпечення юридичного захисту, побудову взаємовідносин як із зовнішніми контрагентами підприємства, так і з внутрішніми учасниками кластеру. В рамках кластера формується спільна інформаційна база, взаємодія учасників кластеру має постійний характер, що зменшує витрати на переговори, тощо.

- *Ефект перетікання знань та інновацій.* Знання можуть перетікати від однієї фірми до іншої, формуючи, таким чином, рівень знань в кластері. Знання перетікають через постачальників, споживачів, консультаційні фірми, працівників.

Обмін знаннями істотно збільшує загальну конкурентоспроможність кластера, оскільки нові ідеї, бізнес-процеси та технології стають в кластері доступними для усіх підприємств, і підштовхують учасників до генерації нових ідей і створення нових розробок, що значно прискорює інноваційні процеси, що здійснюються у кластері.

- *Антитригерний ефект.* Тригерний ефект виникає, коли для здійснення первинної інновації або первинного виробництва необхідно зробити безліч дорогих вторинних змін, внаслідок чого прибуток від базисної інновації або виробництва може виявитися навіть менше витрат необхідної реорганізації. У окремої фірми небезпека виникнення такого ефекту досить велика. У кластері ж фірми можуть мінімізувати витрати на подібні вторинні зміни, що дозволяє їм впроваджувати найрізноманітніші технології. При цьому характерна для кластеру комунікаційна мережа створює особливо сприятливі умови для їх швидкого поширення [1].

- *Ефект інвестиційних переваг та розподілу ризиків.* Підприємства, що входять в кластер можуть спільно здійснювати значні інвестиції, максимально використовуючи інвестиційний потенціал учасників кластера, розподіляючи при цьому ризики. В рамках кластеру можуть інвестуватися об'єкти, які його учасники не мали змоги фінансувати окремо.

- *Ефект спільного використання інфраструктурних об'єктів.* Інфраструктура в цілому є базою, на основі якої багато в чому формуються конкурентні переваги кластера. Спільне використання об'єктів інфраструктури дає змогу знизити витрати учасників кластера. Кластер, що успішно розвивається, привабливий за рахунок стабільності і високих темпів зростання [2].

Ефект проявляється на рівні регіональної економіки, оскільки підвищує привабливість регіону для інвесторів. Формування і розвиток кластерів в різних регіонах сприяє підвищенню інвестиційної привабливості країни. Цей ефект має мультиплікативний характер, вирішальне значення мають не темпи зростання економіки в цілому, а приклади успіху в окремих галузях.

Література:

1. Сергеев А.М. Институциональный анализ инновационных кластеров /А.М. Сергеев // Вестник УГТУ, №1 - 2008. С.16-22.
2. Федина Е.В. Современные направления развития региона на основе формирования кластеров / Е.В. Федина, К.В. Екимова // Развитие экономики в условиях финансового кризиса: проблемы и перспективы: сб. статей участников Междунар. науч.-практ. конф. – СПб.: Изд-во Политехнический университет, 2009. – С. 53-60.